

Lähi- ja luomuruoka-aloitteesta päätöksentekoon ja hankintaan

Aloite – miten se tehdään?

Aloitteen tekijänä lähi- ja luomuruoan käytön lisäämiselle kunnassa voi toimia kuka tahansa kuntalainen, kuten kunnan ja seudun päättäjät, ruokapalvelusta vastaavat, seudun elintarvikeyrittäjät ja -tuottajat, alueelliset kuljetusyritykset, asiakkaan edustajat, maaseudun ja elintarviketalouden kehittäjätahot tai tarvittaessa myös ulkopuoliset asiantuntijat. Ensimmäinen vastuu on päättäjillä ja viranhaltijoilla, jotka vastaavat yhteiskunnan rahoista, kunnan taloudesta, elinvoimaisuudesta, kuntalaisille tarjottavista palveluista ja niiden laadusta.

Lähi- ja luomuruoan käytön edistämiseksi useissa kunnissa on tehty valtuustoaloitteita ja saatu taustatukea ruokalistaa sekä elintarvike- ja ruokapalveluhankintoja suunnitteleville.

Vieressä on malli, joka ohjaa tekemään aloitteen vastuullisesti tuotetusta ja jalostetusta suomalaisesta ruoasta.

Päätökset – sitoutuminen lähiruokaan

Päättäjien vastuulla on laatia linjaukset lähi- ja luomuruoan sekä kotimaisten elintarvikkeiden käytöstä kunnallisissa ruokapalveluissa. Kunnan strategiassa tulee näkyä selkeä tulevaisuuskuva ja määrittely, mitä asioita pidetään tärkeinä ja millaisia tuotteita ja palveluja verorahoilla hankitaan.

Valtuuston yhteinen päätös lisätä lähiruokaa kunnassa kirjataan kuntastrategiaan sekä mahdollisiin palvelu- ja hankintalinjauksiin. Asioiden kirjaaminen kuntastrategiaan lujittaa päätöksentekoa ja valtuuttaa virkamiehiä työskentelemään linjausten mukaan. Esimerkiksi Siilinjärven kunnan ruokapalvelujen strategiaan on kirjattu elintarvikehankintojen tavoitteeksi lähi- ja kotimaiset tuotteet talousarvion määrärahojen ja hankintasopimusten puitteissa.

VALTUUSTOALOITEMALLI

Kuntamme ruokapalveluihin vastuullisesti tuotettua ja jalostettua suomalaista ruokaa

Valtioneuvoston periaatepäätös (29.6.2016) julkisten elintarvike- ja ruokapalveluhankintojen arviointiperusteista (kriteereistä) ohjeistaa julkisiin hankintoihin, joiden tuottamisessa on noudatettu hyviä tuotantotapoja. Periaatepäätös kannustaa vastuullisiin julkisiin hankintoihin, jotka suomalaisen ruoantuotanto ja -jalostus parhaimmillaan täyttää.

Periaatepäätös täydentää Lähi- ja luomuruokaohjelman (www.mmm.fi/lahiruoka) ja Luomualan kehittämissuunnitelman (www.mmm.fi/luomu) tavoitteita.

Esitämme, että kuntamme elintarvike- ja ruokapalveluiden hankintastrategiaan kirjataan vaatimukset ympäristön kannalta hyvistä viljely- ja tuotantomenetelmistä sekä eläinten hyvinvointia ja elintarviketurvallisuutta edistävästä tavoista. Hankintakriteerit tulee päivittää yhteistyössä eri osapuolten (maatalous- ja elintarvikeyrittäjät, ruokapalveluammattilaiset, hankinta-asiantuntijat) kanssa vastuullisten hankintojen käytön lisäämiseksi.

Elintarvike- ja ruokapalveluiden hankintastrategiassa tulee esittää mm. seuraavaa:

- Kunnalle/kuntayhtymälle/hankintayksikölle tarjottavien tuotteiden tulee täyttää elintarvikkeista ja niiden valvonnasta Suomessa olevat lait ja asetukset, EU-standardit ja muut viranomaismääräykset.
- Pk-yritysten, ruokapalvelun edustajien ja hankinta-asiantuntijoiden on käytävä markkinavuoropuhelua ennen tarjouskilpailun käynnistämistä periaatepäätöksen mukaisista vaatimuksista ja niiden sisällyttämisestä tarjouspyyntöihin.
- Tuotteiden hankinnassa ja valinnassa pitää noudattaa eläinten hyvinvoinnille Suomessa asetetut edellytykset mm. sianlihan tuotannon terveydenhuoltoseurantajärjestelmää (Sikava).
- Tuotteet täyttävät Suomen lainsäädännön vaatimukset eläinten lääkitsemisestä.
- Hormonien käyttö kasvin edistämiseksi on kielletty.
- Eläinrehussa käytettävän soijan tulee olla sertifioitua vastuullisesti tuotettua soijaa.
- Tarjottavien tuotteiden raaka-aineiden tulee olla alkuperältään jäljitettäviä ja puhtaudeltaan korkealaatuisia.
- Lihan ja lihajalosteiden raaka-aineiden tulee olla kansallisen ja EU-lainsäädännön mukaisesti BSE-testattuja.

Suomessa Biotuotteen ja puhtaiden ratkaisujen ministeriryöryhmä tulee arvioimaan periaatepäätöksen toteutumista. Lisäksi Maa- ja metsätalousministeriö teettää kyselyn v. 2018 periaatepäätöksen mukaisten kriteerien käytöstä valtion lisäksi myös kuntien hankintayksiköille.

Päiväys ja allekirjoitukset

